

Handläggare
Fanny Adebrink
Avdelningen styrning och kvalitet

Diarienummer
2016UTN/0203

Utbildningsnämnden

Revidering av riktlinjer för modersmålsundervisning, studiehandledning och svenska som andraspråk i kommunala grundskolor och grundsärskolan

Förslag till beslut

Revidering av riktlinjerna för modersmålsundervisning, studiehandledning och svenska som andraspråk i kommunala grundskolor och grundsärskolan antas och börjar gälla från och med 1 januari 2017.

Beslutsnivå

Utbildningsnämnden

Sammanfattning

Förvaltningen har uppmärksammat att studiehandledning i modersmål bör kunna samordnas på ett liknande sätt som för modersmålsundervisningen. Förändringen i riktlinjerna gäller därför främst att studiehandledningen på modersmålet kan samordnas för alla kommunala grundskolor och grundsärskolan.

Bakgrund

Utbildningsstyrelsen antog 2012-09-06 riktlinjer om modersmålsundervisning, studiehandledning och svenska som andraspråk i proVarmdos grundskolor och grundsärskolan.

Riktlinjerna reviderades genom beslut av utbildningsnämnden 2015-06-04 § 56 för att överensstämja med nya bestämmelser i skollagen gällande nationella minoritetsspråk.

Ärendebeskrivning

Elever i grundskolan och grundsärskolan har under vissa förutsättningar rätt till modersmålsundervisning enligt skollagen 10 kap 7 § och 11 kap 10 §.

Undervisning i svenska som andraspråk ska anordnas om det behövs för elever under vissa förutsättningar enligt skolförordningen 4 kap 14 §. Undervisningen kan ske istället för svenska, som språkval, som elevens val eller inom ramen för skolans val.

Diarienummer
2016UTN/0203

En elev i grundskolan ska enligt skolförordningen¹ 5 kap 4 § få studiehandledning på sitt modersmål. Studiehandledning på modersmålet syftar till att stödja ämnesundervisningen via det språk eleven talar. Studiehandledning är inte ett ämne i skolan, utan en stödåtgärd för att bidra till att eleven når de kunskapskrav som minst ska nås i det eller de ämnen där ett stödbehov konstaterats.

Farstavikens skola samordnar modersmålsundervisningen i de kommunala grundskolorna för att underlätta för de övriga skolorna, underlätta rekryteringen av modersmåls lärare och säkra kvalitet i undervisningen. Genom revideringen av riktlinjerna föreslås att Farstavikens skola även samordnar studiehandledning på modersmålet för att möta efterfrågan från skolor och att förbättra tillgången till studiehandledare. En ny punkt (3.1) har lagts till om organisation om studiehandledning på modersmålet har lagts till och ändringar har skett under punkt 1, 3 och 4.1.

Ett förslag för internprissättning för studiehandledning på modersmålet har utarbetats av controllerenheten och avdelning förskola och skola. Internprissättningen har beslutats av skolchefen.

Bedömning

Genom revidering av riktlinjerna samordnas studiehandledningen för alla kommunala grundskolor. Samordnad studiehandledning innebär möjlighet att kunna erbjuda mer enhetliga tjänster med anställning på en enhet istället för fler, samlad kompetensutveckling och kollegialt lärande. Tillsammans ger detta ökade möjligheter att kunna tillhandahålla studiehandledning till elever och därmed att elever bättre tillgodogör sig utbildningen.

Ekonomiska konsekvenser

Studiehandledningen samordnas från en samordnande enhet som ansvarar för administration och ledning som bekostas av elevens skola.

Konsekvenser för miljön

Förslag till beslut innebär inga kända konsekvenser för miljön.

Konsekvenser för medborgarna

Förslag till beslut innebär ökade förutsättningar för att tillhandahålla studiehandledning på modersmålet. Ett utvecklat modersmål gynnar elevens studieresultat.

Konsekvenser för barn

Förslag till beslut innebär inga ytterligare konsekvenser än vad som beskrivits under *Konsekvenser för medborgarna*.

---

¹ Skolförordningen 2011:185

Diarienummer
2016UTN/0203

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av avdelning styrning och kvalitet i samråd med avdelning förskola och skola där Farstavikens skola har deltagit i arbetet.

Handlingar i ärendet

Nr	Handling	Bilaggs/Bilaggs ej
1.	Bilaga 1. Förslag till riktlinjer för modersmålsundervisning, studiehandledning och svenska som andraspråk i kommunala grundskolor och grundsärskolan	Bilaggs
2.	Bilaga 2. Gällande riktlinjer för modersmålsundervisning, studiehandledning och svenska som andraspråk i kommunala grundskolor och grundsärskolan	Bilaggs

Sändlista för beslutsexpediering

Rektorer kommunala grundskolor

Pia Andersen

Chef kultur- och utbildningssektorn

Mats Lundström

Chef avdelningen förskola och skola

Riktlinjer för modersmålsundervisning, studiehandledning och svenska som andraspråk i kommunala grundskolor och grundsärskolan

Värmdö kommuns skolor erbjuder modersmålsundervisning, studiehandledning och svenska som andraspråk för de elever i grundskolan och grundsärskolan som ansöker om det och är berättigade till det enligt de kriterier som anges nedan under respektive rubrik.

1 Modersmålsundervisning

I 10 kap. 7 § och 11 kap. 10 §, skollagen (2010:800) och 5 kap 7-13 §§ skolförordningen finns bestämmelser om huvudmannens skyldighet att erbjuda modersmålsundervisning i grundskolan och grundsärskolan.

Rektorn beslutar om en elevs modersmålsundervisning i enlighet med följande kriterier (alla fyra kriterier ska vara uppfyllda):

1. a) Eleven är adoptivbarn och har ett annat språk än svenska som modersmål, eller
b) Minst en av elevens vårdnadshavare har ett annat modersmål än svenska och använder detta dagligen som samtalsspråk med eleven. En elev som deltar i modersmålsundervisning får fortsätta att delta i undervisningen även om språket upphör att vara dagligt umgängesspråk.
2. Eleven har grundläggande kunskaper i modersmålet
3. Det måste finnas en lämplig lärare i modersmålet för att kommunen ska vara skyldig att starta modersmålsundervisning.
4. Det måste finnas minst fem elever som ska erbjudas modersmålsundervisning i språket för att kommunen ska anordna undervisning i det aktuella språket.

Modersmålsundervisningen får inte omfatta mer än ett språk för en elev.

1.1 Modersmålsundervisning för elever som tillhör någon av de nationella minoriteterna

För undervisning de nationella minoritetsspråken gäller andra bestämmelser än för undervisning i modersmål i övrigt.

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av Utbildningsnämnden, och beslutas med stöd av Skollagen 10 kap. 7 §, 11 kap. 10 § och 7-13 §§ skolförordningen

Uppföljning och uppdatering

Avdelning styrning och ledning ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

De nationella minoritetsspråken är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska. Varje enskild individ avgör själv om hon eller han anser sig tillhöra en nationell minoritet.

En elev som tillhör någon av de nationella minoriteterna ska erbjudas modersmålsundervisning i elevens nationella minoritetsspråk. Det måste finnas en lämplig lärare i modersmålet för att kommunen ska vara skyldig att starta modersmålsundervisning.

2 Organisation

För modersmålsundervisningen i Värmdö kommuns skolor finns en samordnande enhet på Farstavikens skola. Följande gäller för modersmålsundervisningen:

1. Modersmålsundervisning erbjuds 60 min per vecka under läsåret
2. Undervisningen ges efter den ordinarie skoldagens slut
3. Vårdnadshavare ansvarar själv för, och bekostar, elevens resor till och från modersmålsundervisningen
4. Beslut om grupperns organisation och placering fattas av den samordnande enheten. Hänsyn ska tas till deltagande elevers ålder, skola, och var de bor för att möjliggöra för så många som möjligt att delta i modersmålsundervisningen.

3 Studiehundledning på modersmålet

Studiehundledning innebär att en elev får delar av sin undervisning förklarad på modersmålet. Studiehundledning på modersmål regleras i Skolförordningen 5 kap 4 §.

Rektorn beslutar om en elevs studiehundledning på modersmålet och dess omfattning i enlighet med följande kriterier (båda kriterierna ska vara uppfyllda):

1. Eleven är i behov av studiehundledning på sitt modersmål (eller det språk eleven undervisades på innan hon/han anlände till Sverige om det finns särskilda skäl).
2. Omfattningen ska motsvara elevens behov. Följande gäller för studiehundledning på modersmål:
  - a) Klassläraren/ämnesläraren har huvudansvar för planeringen av studiehundledningen tillsammans med modersmålslärare.
  - b) Då modersmålslärare saknas ska distanslösningar sökas eller i sista hand stödundervisning ges på svenska.

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av Utbildningsnämnden, och beslutas med stöd av Skollagen 10 kap. 7 §, 11 kap. 10 § och 7-13 §§ skolförordningen

Uppföljning och uppdatering

Avdelning styrning och ledning ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

4 Svenska som andraspråk

Undervisning i svenska som andraspråk anordnas istället för undervisning i svenska för de som har behov av det. Undervisning i svenska som andraspråk regleras i Skolförordningen 5 kap 14-15§§.

Rektorn beslutar om en elevs undervisning i svenska som andraspråk i enlighet med följande kriterier (båda kriterierna ska vara uppfyllda):

1. a) Eleven har ett annat språk än svenska som modersmål, eller
b) Eleven har svenska som modersmål och har tagits in från skola i utlandet, eller
c) Eleven har invandrarbakgrund och har svenska som huvudsakligt umgängesspråk med en eller båda vårdnadshavarna.
2. Eleven har behov av det.

Följande gäller för undervisning i svenska som andraspråk:

1. Svenska som andraspråk utgör ett kärnämne och undervisningen i svenska som andraspråk ersätter undervisningen i svenska.
2. Betyg i ämnet svenska som andraspråk är likvärdigt med betyg i ämnet svenska.
3. Utöver detta kan skolan dessutom erbjuda undervisning i svenska som andraspråk som språkval (ersätter då undervisning i moderna språk), elevens val eller inom ramen för skolans val.
4. Undervisningen i svenska som andraspråk ges alltid i form av en egen kurs och bedöms enligt kriterierna i kursplanen för svenska som andraspråk.

4.1 Information om modersmål, studiehandledning och svenska som andraspråk

Den samordnande enheten för modersmålsundervisning ansvarar för att information om modersmålsundervisning och ansökan kommer elever som har anmält annat modersmål än svenska tillhanda. Enheten skickar även med övergripande information om rätten till studiehandledning och svenska som andraspråk med hänvisning till den skola där eleven ska gå.

Respektive rektor ansvarar för att eleverna på skolan nås av information om studiehandledning och svenska som andraspråk.

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av Utbildningsnämnden, och beslutas med stöd av Skollagen 10 kap. 7 §, 11 kap. 10 § och 7-13 §§ skolförordningen

Uppföljning och uppdatering

Avdelning styrning och ledning ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

Riktlinjer för modersmålsundervisning, studiehandledning och svenska som andraspråk i kommunala grundskolor och grundsärskolan

Värmdö kommuns skolor erbjuder modersmålsundervisning, studiehandledning och svenska som andraspråk för de elever i grundskolan och grundsärskolan som ansöker om det och är berättigade till det enligt de kriterier som anges nedan under respektive rubrik.

1 Modersmålsundervisning

I 10 kap. 7 § och 11 kap. 10 § skollagen (2010:800) samt 5 kap 7-13 §§ skolförordningen finns bestämmelser om huvudmannens skyldighet att erbjuda modersmålsundervisning i grundskolan och grundsärskolan.

Rektorn beslutar om en elevs modersmålsundervisning i enlighet med följande kriterier (alla fyra kriterier ska vara uppfyllda):

1. a) Eleven är adoptivbarn och har ett annat språk än svenska som modersmål, eller
b) Minst en av elevens vårdnadshavare har ett annat modersmål än svenska och använder detta dagligen som samtalsspråk med eleven. En elev som deltar i modersmålsundervisning får fortsätta att delta i undervisningen även om språket upphör att vara dagligt umgängesspråk.
2. Eleven har grundläggande kunskaper i modersmålet.
3. Det måste finnas en lämplig lärare i modersmålet för att kommunen ska vara skyldig att starta modersmålsundervisning.
4. Det måste finnas minst fem elever som ska erbjudas modersmålsundervisning i språket för att kommunen ska anordna undervisning i det aktuella språket.

Modersmålsundervisningen får inte omfatta mer än ett språk för en elev. En romsk elev som kommer från utlandet får ges undervisning i två språk om det finns särskilda skäl.

1.1 Modersmålsundervisning för elever som tillhör någon av de nationella minoriteterna

För undervisning de nationella minoritetsspråken gäller andra bestämmelser än för undervisning i modersmål i övrigt.

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av utbildningsnämnden och beslutas med stöd av skollagen 10 kap., 7 §, 11 kap. 10 § och skolförordningen 5 kap 7-13 §§.

Uppföljning och uppdatering

Avdelning styrning och kvalitet ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

De nationella minoritetsspråken är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska. Varje enskild individ avgör själv om hen anser sig tillhöra en nationell minoritet.

En elev som tillhör någon av de nationella minoriteterna ska erbjudas modersmålsundervisning i elevens nationella minoritetsspråk. Det måste finnas en lämplig lärare i modersmålet för att kommunen ska vara skyldig att starta modersmålsundervisning.

2 Organisation modersmålsundervisning

För modersmålsundervisningen i Värmdö kommuns skolor finns en samordnande enhet på Farstavikens skola. Följande gäller för modersmålsundervisningen:

1. Modersmålsundervisning erbjuds 60 min per vecka under läsåret.
2. Undervisningen ges efter den ordinarie skoldagens slut.
3. Vårdnadshavare ansvarar själv för, och bekostar, elevens resor till och från modersmålsundervisningen.
4. Beslut om grupper organisation och placering fattas av den samordnande enheten. Hänsyn ska tas till deltagande elevers ålder, skola, och var de bor för att möjliggöra för så många som möjligt att delta i modersmålsundervisningen.

3 Studiehundledning på modersmålet

Studiehundledning innebär att en elev får delar av sin undervisning förklarad på modersmålet. Studiehundledning på modersmål regleras i skolförordningen 5 kap 4 §. Studiehundledning kan till exempel ges under lektionen, som förberedelse inför lektionen eller som repetition efter lektionen. Studiehundledning får genomföras som fjärrundervisning om ingen lämplig lärare finns att tillgå.

Rektorn beslutar om en elevs studiehundledning på modersmålet och dess omfattning i enlighet med följande kriterier (båda kriterierna ska vara uppfyllda):

1. Eleven är i behov av studiehundledning på sitt modersmål (eller det språk eleven undervisades på innan hen anlände till Sverige om det finns särskilda skäl).
2. Omfattningen ska motsvara elevens behov. Följande gäller för studiehundledning på modersmål:
  - a) Klassläraren/ämnesläraren har huvudansvar för planeringen av studiehundledningen tillsammans med studiehundledaren.
  - b) Om modersmålslärare saknas ska distanslösningar sökas eller i sista hand stödundervisning ges på svenska.

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av utbildningsnämnden och beslutas med stöd av skollagen 10 kap., 7 §, 11 kap. 10 § och skolförordningen 5 kap 7-13 §§.

Uppföljning och uppdatering

Avdelning styrning och kvalitet ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

3.1 Organisation studiehandledning på modersmålet

För studiehandledning på modersmålet i Värmdö kommuns skolor finns en samordnande enhet på Farstavikens skola. Följande gäller för studiehandledning på modersmålet:

1. Efter rektorn beslutat om elevs studiehandledning på modersmålet och dess omfattning beställs studiehandledning av den samordnande verksamheten.
2. Den samordnande enheten administrerar studiehandledningen och ansvarar för fortbildning för studiehandledaren.
3. Elevens skola ansvarar för att organisera samarbetet mellan studiehandledaren och ämnesläraren.

4 Svenska som andraspråk

Undervisning i svenska som andraspråk anordnas istället för undervisning i svenska för de som har behov av det. Undervisning i svenska som andraspråk regleras i skolförordningen 5 kap 14-15 §§.

Rektorn beslutar om en elevs undervisning i svenska som andraspråk i enlighet med följande kriterier (båda kriterierna ska vara uppfyllda):

1. a) Eleven har ett annat språk än svenska som modersmål, eller
b) Eleven har svenska som modersmål och har tagits in från skola i utlandet, eller
c) Eleven har invandrabakgrund och har svenska som huvudsakligt umgängesspråk med en eller båda vårdnadshavarna.
2. Eleven har behov av det.

Följande gäller för undervisning i svenska som andraspråk:

1. Svenska som andraspråk utgör ett kärnämne och undervisningen i svenska som andraspråk ersätter undervisningen i svenska.
2. Betyg i ämnet svenska som andraspråk är likvärdigt med betyg i ämnet svenska.
3. Utöver detta kan skolan dessutom erbjuda undervisning i svenska som andraspråk som språkval (ersätter då undervisning i moderna språk), elevens val eller inom ramen för skolans val.
4. Undervisningen i svenska som andraspråk ges alltid i form av en egen kurs och bedöms enligt kriterierna i kursplanen för svenska som andraspråk.

4.1 Information om modersmål, studiehandledning och svenska som andraspråk

Den samordnande enheten för modersmålsundervisning och studiehandledning på

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av utbildningsnämnden och beslutas med stöd av skollagen 10 kap., 7 §, 11 kap. 10 § och skolförordningen 5 kap 7-13 §§.

Uppföljning och uppdatering

Avdelning styrning och kvalitet ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

modersmålet ansvarar för att information om modersmålsundervisning och ansökan kommer elever som har anmält annat modersmål än svenska tillhanda. Enheten skickar även med information om rätten till studiehandledning samt övergripande information om svenska som andraspråk med hänvisning till den skola där eleven ska gå.

Respektive rektor ansvarar för att eleverna på skolan nås av information om studiehandledning och svenska som andraspråk.

FÖRSLAG

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av utbildningsnämnden och beslutas med stöd av skollagen 10 kap., 7 §, 11 kap. 10 § och skolförordningen 5 kap 7-13 §§.

Uppföljning och uppdatering

Avdelning styrning och kvalitet ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.